

Αρχή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας περί μη προστασίας των ιδεών. Το επιστημονικό έργο προστατεύεται ως έργο λόγου, ενώ δεν προστατεύονται οι επιστημονικές ιδέες και θεωρίες. Έννοια της πρωτοτυπίας και διάκρισή της από την έννοια του νεωτερισμού. Πρωτοτυπία επιστημονικού έργου. Η διανοητική προσπάθεια και η τεχνογνωσία οι οποίες έχουν επενδυθεί στη δημιουργία ενός επιστημονικού έργου είναι άνευ σημασίας ως προς την εκτίμηση περί πρωτοτυπίας. Ομοίως δεν υφίσταται πρωτοτυπία όταν η επιστημονική εργασία έχει αμιγώς πληροφοριακό χαρακτήρα. Ως «έργο» προστατεύεται μόνο το μέρος εκείνο του δημιουργήματος, το οποίο εμφανίζει πρωτοτυπία. Το «παράγωγο έργο» προστατεύεται εφόσον είναι πρωτότυπο. Για το ορισμένο της αγωγής πρέπει να περιγράφεται επαρκώς η συγκεκριμένη μορφή που έχει λάβει το έργο. Ως προς την πρωτοτυπία του έργου αρκεί η επίκληση ότι είναι αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του με συνοπτική αναφορά των κρίσιμων γνωρισμάτων, από τα οποία να προκύπτουν οι ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές κατά την παραγωγή του. Εφαρμοστέο δίκαιο σε αγωγή προσβολής δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί έργου. Άρθρα 15 ΚανΡωμ II και 67 ν. 2121/1993. Επί αδημοσίετου έργου ο καθορισμός του υποκειμένου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και το αντικείμενό του διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του δημιουργού του. Έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας μετά από προβολή σχετικού ισχυρισμού. Απόρριψη αγωγής ως αόριστης, καθώς το Δικαστήριο αδυνατεί να κρίνει εάν - με βάση τα εκτιθέμενα στην αγωγή - υφίσταται δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί παράγωγου «έργου» επιστήμης κατά την έννοια του άρθρου 2 § 1 ν. 2121/1993.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 3015/2020

Πρόεδρος:

Εισηγητής:

Δικηγόροι:

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Ένα πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης ανάγεται σε «έργο» κατά την έννοια του άρθρου 2 § 1 ν. 2121/1993, όταν συντρέχουν σωρευτικώς οι εξής δύο προϋποθέσεις: α) είναι πρωτότυπο και β) εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να προσδιορισθεί με επαρκή ακρίβεια και

αντικειμενικότητα, έστω και αν η έκφραση αυτή δεν είναι κατ' ανάγκη μόνιμη (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 11ης Ιουνίου 2020, C-833/18, Brompton Bicycle, EU:C:2020:461, σκέψεις 22 και 25, της 12ης Σεπτεμβρίου 2019, C-683/17, Cofemel, EU:C:2019:721, ΔίΜΕΕ 2019.398, σκέψεις 29 και 32 - 33, της 29ης Ιουλίου 2019, C-469/17, Funke Medien NRW, EU:C:2019:623, ΔίΜΕΕ 2019.566, σκέψεις 19 και 20, της 13ης Νοεμβρίου 2018, C-310/17, Levola Hengelo, EU:C:2018:899, ΔίΜΕΕ 2018.536, σκέψεις 35 – 37 και 40).

2. Η ανάγκη έκφρασης με οποιαδήποτε μορφή υπαγορεύεται από την θεμελιώδη αρχή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας περί μη προστασίας των ιδεών, η οποία προβλέπεται ρητώς στις διατάξεις των άρθρων 9 § 2 της κυρωθείσας με το ν. 2290/1995 «Συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου» («Συμφωνία TRIPs»), που περιλαμβάνεται στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης που υπεγράφη στο Μαρακές την 15η Απριλίου 1994, και 2 της κυρωθείσας με τον ν. 3184/2003 Συνθήκης του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για την Πνευματική Ιδιοκτησία (WCT), που υιοθετήθηκε στην Γενεύη στις 20 Δεκεμβρίου 1996 [«idea/expression dichotomy», βλ. τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Maciej Szpunar της 25ης Οκτωβρίου 2018, στην υπόθεση C-469/17, Funke Medien NRW, EU:C:2018:870, σκέψεις 15 – 16, τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα, Melchior Wathelet, της 25ης Ιουλίου 2018, στην υπόθεση C-310/17, Levola Hengelo, EU:C:2018:618, σκέψη 55, Claude Masouyé, Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, 1978, έκδοση WIPO (απόδοση στην αγγλική γλώσσα William Wallace), σελ. 12 αρ. 2.3]. Τούτο δε, διότι δεν θα πρέπει να αναγνωρίζεται προστασία – και μάλιστα υπό την μορφή απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος – σε πρωτογενή ύλη του πνεύματος (ιδέα), την οποία υπάρχει πιθανότητα να συλλάβουν πολλά πνεύματα και πάνω στην οποία μπορούν να στηριχθούν πολλές δημιουργίες και εκφράσεις, που δύνανται να διαφοροποιηθούν και να αποδώσουν αυτήν (ιδέα) εναλλακτικά [βλ. Brompton Bicycle σκέψη 27, Δ. Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, 2008, 3η έκδ., σελ. 30 – 34, Κοτσίρη-Σταματούδη, Ερμ. ν. 2121/1993, α. 2, 21-22, 24/Ειρ. Σταματούδη, Α. Χιωτέλλης, Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί οπτικοακουστικών έργων, ιδίως επί σεναρίου τηλεοπτικής σειράς (γνωμ.), ΕφΑΔ 2008.739, σελ. 740]. Δηλαδή, η ελεύθερη σε όλους ιδέα αποτελεί

το ερέθισμα, την πηγή έμπνευσης, ενώ η μορφή είναι το μέσο έκφρασης της σύλληψης, της ιδέας (βλ. Ο. Γαρουφαλιά, Τα εικαστικά έργα & η νομική τους προστασία, 2002, σελ. 26 επ.).

3. Συνακόλουθα, η αναφορά στην διάταξη του άρθρου 2 § 1 Ν. 2121/1993 σε δημιούργημα «επιστήμης», δεν σημαίνει ότι η προστασία κατά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας εκτείνεται σε επιστημονικές ιδέες, θεωρίες, θεωρήματα ανακαλύψεις ή στα απλά στοιχεία που προκύπτουν από τεχνικές, μηχανικές ή αριθμητικές μετρήσεις (βλ. άρθρα 2 WCT, 9 § 2 της Συμφωνίας TRIPs και 2 § 5 ν. 2121/1993, Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 44, Δ. Καλλινίκου, ό.π., σελ. 34). Προστατεύεται μόνο η συγκεκριμένη μορφή, με την οποία αποδίδονται και εκφράζονται οι σχετικές πληροφορίες (βλ. ΑΠ 20/2005 ΧριΔ 2005.453, Δ. Καλλινίκου, ό.π., σελ. 34, Δ. Χατζημιχαήλ, Παρατηρήσεις, Αρμεν 2017.980 υπό σημείο 2). Όπως έχει εύστοχα διατυπωθεί: «το επιστημονικό έργο προστατεύεται με το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας όχι λόγω του επιστημονικού χαρακτήρα του περιεχομένου του· ένα εγχειρίδιο ιατρικής, μία πραγματεία φυσικής, ένα ντοκιμαντέρ για το διαπλανητικό διάστημα προστατεύονται όχι επειδή πραγματεύονται ζητήματα ιατρικής, φυσικής ή της επιφάνειας της σελήνης, αλλά επειδή είναι βιβλία και κινηματογραφικές ταινίες» (βλ. Claude Masouyé, ό.π., σελ. 12 αρ. 2.2· βλ. επίσης Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 44, που αναφέρεται στην συνηθέστερη μορφή των δημιουργημάτων «επιστήμης» ως έργων λόγου).

4. Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση επισημαίνεται ότι τα συμπεριλαμβανόμενα στην εκτενή και ενδεικτική απαρίθμηση του άρθρου 2 § 1 ν. 2121/1993 δημιουργήματα είναι «πρωτότυπα», όταν είναι αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας των δημιουργών τους (βλ. Brompton Bicycle σκέψη 22, Cofemel σκέψη 29, Funke Medien NRW σκέψη 19, Levola Hengelo σκέψη 36, απόφαση ΔΕΕ της 16ης Ιουλίου 2009, C-5/08, Infopaq International, EU:C:2009:465, ΔίΜΕΕ 2009.426, σκέψη 37). Έτσι, για να μπορεί ένα δημιούργημα να θεωρηθεί πρωτότυπο, είναι συγχρόνως αναγκαίο και επαρκές να αντανακλά την προσωπικότητα του δημιουργού του, όπως αυτή εκδηλώνεται (εκφράζεται ή αποτυπώνεται) με τις ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές του κατά την παραγωγή του δημιουργήματος (βλ. Brompton Bicycle σκέψη 23, Cofemel σκέψη 30, Funke Medien NRW σκέψεις 19 και 25).

Το εφαρμοζόμενο στην ελληνική νομολογία κριτήριο της στατιστικής μοναδικότητας του έργου, ήτοι ότι κάτω από τις ίδιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους κανείς άλλος δημιουργός δεν θα δημιουργούσε κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων το ίδιο έργο ή ότι παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο «δημιουργικού ύψους», έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά, τετριμμένα ή αυτονόητα έργα, εκφράζοντας ταυτόχρονα και κάτι από την μοναδικότητα της προσωπικότητας του δημιουργού (βλ. ΑΠ 1420/2019 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1215/2019 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 415/2018 ΕΕμπΔ 2019.712, ΑΠ 1051/2015 ΔΕΕ 2016.353, ΑΠ 1625/2014 ΝοΒ 2015.286, ΑΠ 537/2010 ΔίΜΕΕ 2010.381, ΑΠ 196/2010 ΔίΜΕΕ 2011.508), είναι συμβατό, σε γενικές γραμμές, με την παραπάνω ερμηνεία της πρωτοτυπίας - ως αυτοτελούς έννοιας του δικαίου της Ένωσης - από το ΔΕΕ (βλ. Ε. Σταματούδη, Η Πρωτοτυπία στο Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΔίΜΕΕ 2016.49, ιδίως σελ. 64).

5. Πάντως, όταν η παραγωγή ορισμένου δημιουργήματος υπαγορεύεται από τεχνικές εκτιμήσεις, κανόνες ή άλλες δεσμεύσεις, που δεν αφήνουν περιθώριο για την άσκηση δημιουργικής ελευθερίας, το δημιούργημα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρουσιάζει την αναγκαία πρωτοτυπία για να αναχθεί σε «έργο» (βλ. Brompton Bicycle σκέψη 24, Cofemel σκέψη 31), επειδή ακριβώς οι διάφοροι τρόποι υλοποίησης μιας ιδέας είναι τόσο περιορισμένοι, ώστε η ιδέα και η έκφρασή της να συγχέονται (βλ. Brompton Bicycle σκέψη 27, τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Maciej Szpunar της 2ας Μαΐου 2019, στην υπόθεση C-683/17, Cofemel, EU:C:2019:363, σκέψη 26).

6. Το κριτήριο της πρωτοτυπίας διαφοροποιείται από την έννοια του «νέου», η οποία συνδέεται κυρίως με το δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (βλ. Claude Masouyé, ό.π.). Στο δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας εξετάζεται εάν η ιδέα προς κατοχύρωση είναι νέα ή έχει επαναληφθεί στο παρελθόν. Αντίθετα, στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, όπου η πρωτοτυπία συνδέεται αποκλειστικώς με την συγκεκριμένη μορφή έκφρασης της ιδέας, ένα πνευματικό δημιούργημα δεν αναγορεύεται σε «έργο», εάν δεν είναι «πρωτότυπο», σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην αμέσως προηγούμενη σκέψη, έστω και εάν είναι πράγματι «νέο», ήτοι δεν αποτελεί την αντιγραφή προϋπάρχοντος έργου. Αντίστοιχα, ένα έργο, στο οποίο αποτυπώνεται η προσωπικότητα του δημιουργού, είναι «πρωτότυπο», έστω

και εάν η κεντρική ιδέα του είναι κοινότοπη ή εάν άλλοι δημιουργοί έχουν εκφράσει στο παρελθόν την ίδια ιδέα με άλλη μορφή (βλ. Κοτσίρη-Σταματούδη, Ερμ. ν. 2121/1993, α. 2, 32, 47/Ειρ. Σταματούδη).

7. Συνακόλουθα, σε ένα δημιούργημα επιστήμης, που έχει αποτυπωθεί σε γραπτό κείμενο, η πρωτοτυπία έγκειται ακριβώς στην διαπίστωση ότι ο συντάκτης του κατά την κατάρτισή του ήταν σε θέση να πραγματοποιήσει ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές, ικανές να μεταδώσουν στον αναγνώστη την πρωτοτυπία των γραφομένων, πρωτοτυπία που απορρέει από την επιλογή, την διάταξη και τον συνδυασμό των λέξεων, με τις οποίες ο συντάκτης εξέφρασε με πρωτότυπο τρόπο το δημιουργικό πνεύμα του, για να καταλήξει σε ένα αποτέλεσμα που αποτελεί πνευματικό δημιούργημα (βλ. Funke Medien NRW σκέψη 23, Inforsaq International σκέψεις 45 -47, ΑΠ 1215/2019 ό.π., Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 44, επίσης, βλ. Δ. Χατζημιχαήλ ό.π., περί του ότι η πρωτοτυπία επιστημονικής εργασίας αναζητείται στην δομή της και στην διαδικασία εκτύλιξης της σκέψης του δημιουργού). Αντίθετα, η διανοητική προσπάθεια και η τεχνογνωσία οι οποίες έχουν επενδυθεί στη δημιουργία ενός επιστημονικού έργου είναι άνευ σημασίας ως προς το ζήτημα αυτό (βλ. Funke Medien NRW σκέψη 23, τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Maciej Szpunar στην υπόθεση Cofemel σκέψη 26· βλ. επίσης ΕφΑθ 2969/2012 ΕλλΔνη 2013.1402, ΕφΑθ 8153/1999 ΔΕΕ 2000.383, Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 23 περί του ότι η πρωτοτυπία δεν ταυτίζεται με «τον κόπο, την επιμέλεια, την έκταση, τη χρησιμότητα, τη δαπάνη ή τη χρονική διάρκεια που απαιτήθηκαν για την εκπόνηση»). Όταν μία έγγραφη επιστημονική εργασία έχει αμιγώς πληροφοριακό χαρακτήρα, επειδή το περιεχόμενό της καθορίζεται κατά βάση από τις επιστημονικές ή τεχνικές πληροφορίες που περιέχει, ώστε οι πληροφορίες και ο τρόπος, με τον οποίο αυτές εκφράζονται, να συγχέονται (βλ. σκέψη 3), τότε αποκλείεται η κατάφαση της πρωτοτυπίας και, συνεπώς, η αναγωγή της άνω εργασίας σε «έργο», αφού ήταν αδύνατο, κατά την κατάρτισή της, ο συντάκτης να εκφράσει το δημιουργικό πνεύμα του με πρωτότυπο τρόπο, για να καταλήξει σε αποτέλεσμα, το οποίο να συνιστά προσωπικό πνευματικό δημιούργημά του (βλ. Funke Medien NRW σκέψη 24· βλ. Μ.-Θ. Μαρίνο, Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ΕλλΔνη 1994.1441, ιδίως σελ. 1443, περί του ότι δεν

υφίσταται πρωτοτυπία, όταν ο συντάκτης περιορίζεται σε απλή παράθεση αυτονόητων αριθμών και συμβόλων και στην αμετάβλητη παράθεση στοιχείων).

8. Εξάλλου, αυτονόητο είναι ότι ως «έργο» προστατεύεται μόνο το μέρος εκείνο του δημιουργήματος, το οποίο εμφανίζει πρωτοτυπία, δηλαδή αποτελεί έκφραση της εν λόγω προσωπικής πνευματικής εργασίας (βλ. Cofemel σκέψη 29, Funke Medien NRW σκέψη 20, Levola Hengelo σκέψη 37, Infopaq International σκέψεις 38 - 39, Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 33, 71). Δηλαδή, η αναπαραγωγή ενός τμήματος (μέρους) από ένα δημιούργημα, το οποίο (τμήμα) δεν παρουσιάζει πρωτοτυπία, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως προσβολή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ. Μ.-Θ. Μαρίνο, ό.π., σελ. 1444).

9. Παράγωγα θεωρούνται τα έργα επεξεργασίας, δηλαδή τα έργα που έχουν προέλθει από την διασκευή, προσαρμογή, τροποποίηση ή οποιαδήποτε μετατροπή προϋφιστάμενου έργου (βλ. άρθρο 2 § 2 ν. 2121/1993), χωρίς αναγκαία το τελευταίο να είναι πρωτότυπο (βλ. Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 81). Κύριο χαρακτηριστικό των παράγωγων έργων είναι ότι εξαρτούν την ύπαρξή τους από προϋφιστάμενο έργο επί του οποίου στηρίζονται και κατά κάποιο τρόπο τελούν σε σχέση υποτέλειας σε σχέση με το προϋπάρχον έργο. Αυτό σημαίνει ότι τα παράγωγα έργα ακολουθούν είτε τη μορφή, είτε τη δομή του έργου, την οποία επεξεργάζονται. Η επεξεργασία ωστόσο αυτή πρέπει να έχει στοιχεία, τα οποία να καταδεικνύουν την ατομικότητα του νέου έργου που δημιουργείται και τον δεσμό που αυτό έχει με τον δημιουργό του (βλ. Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 82, Γ. Κουμάντο, Πνευματική ιδιοκτησία, 2002, 8η έκδ., σελ. 137). Πράγματι, κάθε μετατροπή δεν οδηγεί απαραίτητα σε ένα παράγωγο «έργο», αφού μπορεί να έγινε κατά τρόπο που δεν φανερώνει κάποια πρωτοτυπία, ήτοι δεν αποτελεί έκφραση δημιουργικής δραστηριότητας (βλ. Α. Ψαρρά, Η εμπορική εκμετάλλευση της φήμης προσώπων ή έργων του πνεύματος, ΕΕμπΔ 1993.345, ιδίως σελ. 351). Συνεπώς μετά την επεξεργασία, καίτοι το προϋφιστάμενο έργο είναι αναγνωρίσιμο στο παράγωγο έργο, το τελευταίο - εφόσον είναι πρωτότυπο - έχει αυτοτέλεια και προστατεύεται ανεξάρτητα από το έργο στο οποίο στηρίζεται, ακόμα και έναντι του δημιουργού του αρχικού έργου (βλ. Ειρ. Σταματούδη, ό.π., α. 2, 82 και 84).

10. Περαιτέρω, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 216 § 1 στ. α' και β' ΚΠολΔ η αγωγή πρέπει να περιέχει σαφή έκθεση των γεγονότων που θεμελιώνουν σύμφωνα με το νόμο την αγωγή και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, καθώς και περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς. Το αντικείμενο της διαφοράς σε αγωγή προσβολής πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το «έργο», που δεν αρκεί να προσδιορίζεται κατ' είδος (π.χ. «έργο επιστήμης», «αρχιτεκτονικό σχέδιο», «μακέτα» ή «λογότυπο») ή με βάση γενικά και αφηρημένα χαρακτηριστικά, απαντώμενα σε κάθε πνευματικό δημιούργημα του συγκεκριμένου είδους, αλλά πρέπει να περιγράφεται επαρκώς η συγκεκριμένη μορφή που έχει λάβει, διότι βάσει αυτής οριοθετείται το έναντι τρίτων απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού (βλ. Levola Hengelo σκέψη 41). Αυτονόητο είναι ότι η ενσωμάτωση του έργου (π.χ. φωτογραφίας, κειμένου, λεζάντας, εικαστικού ή αρχιτεκτονικού σχεδίου) στο δικόγραφο της αγωγής αποτελεί «ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς» κατ' άρθρο 216 § 1 στ. β' ΚΠολΔ. Εξάλλου, ως προς την πρωτοτυπία του έργου αρκεί η επίκληση ότι είναι αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του με συνοπτική αναφορά των κρίσιμων γνωρισμάτων, από τα οποία να προκύπτουν οι ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές κατά την παραγωγή του. Έτσι, π.χ. σε ένα «έργο επιστήμης» πρέπει να παρατίθενται συνοπτικώς τα κρίσιμα στοιχεία όσον αφορά την επιλογή, την διάταξη και τον συνδυασμό των λέξεων, με τις οποίες ο συντάκτης εξέφρασε με πρωτότυπο τρόπο το δημιουργικό πνεύμα του, για να καταλήξει σε ένα αποτέλεσμα που αντανακλά την προσωπικότητά του, χωρίς, όμως, να απαιτείται η λεπτομερής και εξαντλητική παράθεση όλων των στοιχείων που φανερώνουν την πρωτοτυπία του [πρβλ. ΑΠ 509/2015 «ΝΟΜΟΣ», όπου κρίθηκε ορισμένο το δικόγραφο αγωγής στο οποίο «αναφέρονται ... ότι οι επίδικες απεικονίσεις, φωτογραφικά δείγματα, που εμπεριέχονται στα ανωτέρω συγγράμματα, καθώς και τα επεξηγηματικά κείμενα (λεζάντες) που τα συνοδεύουν, αποτελούν πνευματικό δημιούργημα (με μορφή προσιτή στις αισθήσεις), του ενάγοντος, που χαρακτηρίζονται από πρωτοτυπία, δεδομένου ότι είναι προϊόν πρωτότυπης και μοναδικής στο είδος τους προσωπικής επεξεργασίας, επιλογής και πρόκρισης που οφείλονται στις ειδικές επιστημονικές γνώσεις του και σε άλλες συγκεκριμένες ιδιότητες αυτού...»].

11. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 § 1, 8 §§ 1 και 3 και 15 του Κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 11ης Ιουλίου 2007 «για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II)» προκύπτει ότι τα ζητήματα της έκτασης της προστασίας από την προσβολή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί έργου ρυθμίζονται από το δίκαιο της χώρας, για την οποία ζητείται η προστασία (*lex loci protectionis*). Πάντως, η διάταξη του άρθρου 15 του Κανονισμού Ρώμη II είναι στενώς ερμηνευτέα, ώστε τα ζητήματα που σχετίζονται με το καθεστώς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως ο καθορισμός του υποκειμένου του δικαιώματος, το αντικείμενο (ύπαρξη) και το περιεχόμενό του, εξακολουθούν να ρυθμίζονται από τους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι, όσον αφορά την Ελλάδα, το άρθρο 67 ν. 2121/1993 (βλ. ΠολΠρΑθ 1929/2020 αδημ., όπου και περαιτέρω παραπομπές). Επομένως, επί αδημοσίετου έργου ο καθορισμός του υποκειμένου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και το αντικείμενό του διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του δημιουργού του (άρθρο 67 § 1 εδ. β' και 3 ν. 2121/1993· πρβλ. ΠολΠρΑθ 1929/2020 ό.π.).

Στην προκείμενη περίπτωση, οι ενάγοντες εκθέτουν με την υπό κρίση αγωγή τους, όπως παραδεκτώς συμπληρώθηκε κατ' άρθρο 224 εδ. β' ΚΠολΔ με τις προτάσεις τους, ότι είναι νόμιμοι κληρονόμοι της θανούσας στις 5.5.2014 Δ. Π. (εφεξής «θανούσα»), απόφοιτης του Ιστορικού και Αρχαιολογικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και εργαζόμενης στο πρώτο εναγόμενο από το έτος 1984 έως το έτος 2006. Ότι η δεύτερη εναγομένη, η οποία ήδη από τον δέκατο ένατο αιώνα εκδίδει στο Βερολίνο της Γερμανίας την σειρά «*Inscriptiones Graecae*» («IG») με περιεχόμενο τις επιγραφές της Αρχαίας Ελλάδας, εξέδωσε το έτος 1972 τον Τόμο Επιγραφών της Πόλεως Θεσσαλονίκης («IG X 2,1»), που συνέταξε ο C. E. Ότι το Κέντρο (νυν «Τομέας») Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας (Κ.Ε.Ρ.Α.) του πρώτου εναγομένου πρότεινε στην δεύτερη εναγομένη την δημιουργία ενός συμπληρώματος του άνω τόμου («IG X 2,1 Supplementum»). Ότι το έτος 2000 το πρώτο εναγόμενο, υπό την διεύθυνση του πέμπτου εναγομένου, η δεύτερη εναγομένη και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης συμφώνησαν εγγράφως στην Αθήνα τον οριστικό σχεδιασμό των περιεχομένων του συμπληρώματος. Ότι με βάση την συμφωνία η

δεύτερη εναγομένη ως εκδότρια του έργου θα αποφάσιζε ως προς την τελική διάρθρωση των περιεχομένων. Ότι ο τρίτος εναγόμενος είναι επικεφαλής της εκδοτικής σειράς «IG», οι δε τέταρτος και πέμπτος των εναγομένων είχαν ορισθεί από το πρώτο και την δεύτερη των εναγομένων, αντιστοίχως, ως υπεύθυνοι για τον τόμο N./.. Ότι η θανούσα ανέλαβε τις εξής εργασίες: α) τις προσθήκες – συμπληρώσεις (Addenda), διορθώσεις (Corrigenda), βιβλιογραφική ενημέρωση, σημειώσεις κ.λπ. επί των επιγραφών 1 - 999 του Corpus του 1972, και β) την πλήρη εικονογραφική τεκμηρίωση των επιγραφών με φωτογραφίες από τα αρχεία του Κ.Ε.Ρ.Α. και της δεύτερης εναγομένης, ο δε καθηγητής του Α.Π.Θ., ανέλαβε να ασχοληθεί με τις δημοσιευθείσες μετά το έτος 1972 επιγραφές. Ότι το Συμπλήρωμα θα αποτελούταν από μία ενότητα (Επιγραφές Θεσσαλονίκης), διαρθρωμένη σε δύο σκέλη, με πρώτο σκέλος την εργασία του και δεύτερο την εργασία της θανούσας, ενώ θα περιείχε ενιαίο ευρετήριο, που θα συνέτασσαν από κοινού η θανούσα και ο . Ότι στο εξώφυλλο και στον εσώτιτλο της έκδοσης θα αναγραφόταν το όνομα του αρχικού συγγραφέα, μαζί με τα ονόματα της θανούσας και του . Ότι η θανούσα θα συνέτασσε Εισαγωγικό Σημείωμα σχετικά με την διαχρονική πορεία της έκδοσης, πριν και μετά το έτος 1972. Ότι θα ακολουθούσαν: α) τα Περιεχόμενα και οι Συντομογραφίες, αναπόσπαστο τμήμα της αρχικής έκδοσης του έτους 1972, όπου θα περιέχεται το επαυξημένο σώμα των βιβλιογραφικών παραπομπών, β) το κυρίως Σώμα των επιγραφών (corpus), το οποίο περιλαμβάνει σύντομο εισαγωγικό σημείωμα και κριτική/υπομνηματισμένη έκδοση – παράθεση του επιγραφικού κειμένου και της βιβλιογραφίας από τον συνοδευόμενο από τις προσθήκες και διορθώσεις της θανούσας, που επρόκειτο να ενσωματωθούν στο corpus, γ) το Ευρετήριο με διακριτές υποενότητες (επιγραφικά δεδομένα, παρατιθέμενα στα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά, δ) οι Αντιστοιχίες, όπου θα αντιπαραβάλλεται ο αριθμός της επιγραφής στην αρχική έκδοση με τον αντίστοιχο αριθμό ή σελίδα στις κυριότερες βιβλιογραφικές δημοσιεύσεις πριν και μετά το έτος 1972, ε) το Σημείωμα για την Χώρα Θεσσαλονίκης, ήτοι κείμενο αναφερόμενο στα τοπογραφικά δεδομένα που άπτονται των επιγραφικών τεκμηρίων, στ) ο Χάρτης, αναπόσπαστο τμήμα της αρχικής έκδοσης, με πληροφορίες σχετιζόμενες με τα επιγραφικά τεκμήρια του Corpus από την Θεσσαλονίκη και την ευρύτερη περιοχή (Χώρα, περίχωρα), και ζ) οι Φωτογραφίες, ήτοι πίνακες με

φωτογραφικές αποτυπώσεις για το σύνολο των επιγραφικών τεκμηρίων του Corpus. Ότι το έτος 2006 η θανούσα είχε αποστείλει στους πρώτους δύο των εναγομένων: α) τις Συντομογραφίες, β) το κυρίως σώμα (corpus) των επιγραφών, γ) τις προσθήκες και διορθώσεις επί του Corpus, δ) τις Αντιστοιχίες, ε) φωτοαντίγραφα των φωτογραφιών από το οικείο αρχείο του Κ.Ε.Ρ.Α., στ) το Σημείωμα για την Χώρα Θεσσαλονίκης και ζ) το Ευρετζριο, υλοποιηθέν σε ποσοστό 40% με την συνδρομζ του εξωτερικού συνεργάτη του Κ.Ε.Ρ.Α. και βοηθού της θανούσας επί σειρά 10 ετών. Ότι, προκειμένου να ολοκληρωθεί το έργο, απέμεναν οι εξής εργασίες: α) η βιβλιογραφική ενημέρωση των επιγραφών 1 – 999 για τα έτη 2006 – 2018, β) η μετάφραση των προσθηκών και διορθώσεων στα λατινικά, γ) η συμπλήρωση της φωτοτυπικής αποτύπωσης των επιγραφών βάσει του υλικού στο φωτογραφικό αρχείο του Κ.Ε.Ρ.Α. και δ) η εκ νέου συγγραφή του εισαγωγικού σημειώματος. Ότι παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της ίδιας προς τον πέμπτο και την δεύτερη των εναγομένων το έργο ουδέποτε δημοσιεύθηκε. Ότι μετά τον θάνατο της Δ.Π. οι επιστημονικοί υπεύθυνοι της δεύτερης εναγομένης, κατόπιν προτάσεως του πέμπτου εναγομένου, όρισαν την ως υπεύθυνη για την τελική επεξεργασία του παραδοθέντος από την θανούσα έργου. Ότι η όποια συμβολζ εκείνης ζ του δεν αποτελούν συγγραφικό έργο, καθώς έχουν δευτερεύουσα μόνο σημασία και μικρή έκταση. Ότι το έτος 2017 το πρώτο των εναγομένων πληροφόρησε τους ενάγοντες ότι η θανούσα δεν θα αναγράφεται ως η μοναδική συγγραφέας του έργου.

Με το ως άνω περιεχόμενο οι ενάγοντες ζητούν να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να παραλείπουν στο μέλλον την προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί του επίδικου έργου και συγκεκριμένα, να παραλείπουν την αναγραφή οποιοδήποτε άλλου ονόματος πέραν της θανούσας και του στο εξώφυλλο και εσώτιτλο του έργου, οποιοδήποτε δε άλλο όνομα να αναφέρεται μόνο στο εισαγωγικό σημείωμα και με την ιδιότητα του συνδρομητή στην ολοκλήρωση της έκδοσης. Τέλος, ζητούν να καταδικασθούν οι εναγόμενοι στην δικαστική τους δαπάνη.

Η δεύτερη, ο τρίτος και ο τέταρτος των εναγομένων με τις προτάσεις τους αμφισβητούν την διεθνή δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, ισχυριζόμενοι ότι διεθνή δικαιοδοσία έχουν τα δικαστήρια της Γερμανίας, αφενός μεν επειδή στο Βερολίνο επρόκειτο να λάβει χώρα η συμπεφωνημένη έκδοση του επίδικου έργου και, συνεπώς,

το Βερολίνο είναι ο ενδεχόμενος τόπος παραβίασης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, αφετέρου δε διότι στο Βερολίνο εδρεύει η πρώτη εναγομένη. Το Δικαστήριο, λαμβάνοντας ως δεδομένους τους αγωγικούς ισχυρισμούς περί της συμπεριφοράς των εναγομένων (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 62, της 3ης Απριλίου 2014, Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, ΕΛΛΔνη 2014.638, σκέψη 20), ιδίως δε περί της από κοινού – και όχι ανεξάρτητης και μεμονωμένης – επαπειλούμενης προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί του επίδικου έργου (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 1ης Δεκεμβρίου 2011, C-145/2010, Rainer, ECLI:EU:C:2011:798, σκέψη 83), κρίνει ότι πρέπει να απορριφθεί ο προαναφερόμενος αρνητικός ισχυρισμός, καθώς το Δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της διαφοράς σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1 § 1, 4 § 1 (πρώτο και πέμπτος των εναγομένων), 8 περ. 1 (δεύτερη, τρίτος και τέταρτος των εναγομένων), 62 § 1 και 63 § 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2012 «για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (εφεξής «ΚανΒρ Ια») σε συνδυασμό με το άρθρο 51 ΑΚ, επειδή υφίσταται τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των υποκειμενικών σωρευθεισών αγωγών, ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως προς αποφυγή του κινδύνου έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων (διεθνής δωσιδικία της ομοδικίας).

Εξάλλου, η αγωγή, με το παραπάνω περιεχόμενο και αιτήματα, αρμοδίως εισάγεται για να συζητηθεί κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου (α. Ως προς την καθ' ύλην αρμοδιότητα βλ. άρθρο 18 ΚΠολΔ, β. ως προς την κατά τόπο αρμοδιότητα βλ. άρθρα 22, 25 § 2 και 37 § 1 ΚΠολΔ, και γ. ως προς την λειτουργική αρμοδιότητα της Α' Σύνθεσης του 3ου Πολιτικού Τμήματος του Πρωτοδικείου Αθηνών βλ. το άρθρο 3 § 26 ν. 2479/1997 σε συνδυασμό με το άρθρο 2.Β.ΙΙΙ του Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πρωτοδικείου Αθηνών, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. Β' 366/17.2.2016). Εφαρμοστέο δίκαιο ως προς το αντικείμενο (ύπαρξη) του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας τυγχάνει το ελληνικό, ήτοι το δίκαιο της ιθαγένειας της θανούσας, επειδή το επίδικο πνευματικό δημιούργημα – σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αγωγή – είναι αδημοσίευτο. Περαιτέρω, η αγωγή είναι απορριπτέα ως

απαράδεκτη λόγω αοριστίας, διότι οι εναγόντες δεν παραθέτουν – έστω συνοπτικώς - πραγματικά περιστατικά από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ότι το επίδικο πνευματικό δημιούργημα επιστήμης είναι πρωτότυπο. Μάλιστα, στην αγωγή και στις προτάσεις των εναγόντων ελλείπει και αυτή ακόμα η απλή επίκληση περί του ότι η εργασία της θανούσας είναι πρωτότυπη (πρωτότυπη χαρακτηρίζεται μόνο η εργασία του Κ. Α. στην σελ. 15 της αγωγής). Υπό τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο αδυνατεί να κρίνει εάν - με βάση τα εκτιθέμενα στην αγωγή - υφίσταται δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί παράγωγου «έργου» επιστήμης κατά την έννοια του άρθρου 2 § 1 ν. 2121/1993, σύμφωνα και με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, ώστε να γίνεται λόγος για επαπειλούμενη προσβολή της ηθικής εξουσίας αναγνώρισης της πατρότητάς του, συνακόλουθα δε δεν καθίσταται σαφές με τα ανωτέρω ιστορούμενα εάν καλείται σε εφαρμογή η ειδική νομοθεσία περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, οπότε η αγωγή θα κρινόταν νόμιμη, ή όχι, οπότε η αγωγή - ελλείψει πρωτοτυπίας - θα ήταν απορριπτέα ως νόμω αβάσιμη. Τέλος, πρέπει να συμψηφισθούν τα έξοδα των διαδικών εν όλω κατ' άρθρο 179 ΚΠολΔ, διότι η ερμηνεία των κανόνων δικαίου που εφαρμόσθηκαν ήταν ιδιαίτερα δυσχερής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει αντιμωλία των διαδικών.

Απορρίπτει την αγωγή.

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα των διαδικών στο σύνολό τους.

Κρίθηκε, κ.λπ.